

Το μυστήριο των λευκών λαγών της Χαλκιδικής

(Δημοσιεύτηκε αρχικά στην ετήσια έκδοση Παν-Θήρας 2007)

Χρήστος Κ. Σώκος
Δασολόγος – MSc Θηραματολόγος
sokos@hunters.gr

Περικλής Κ. Μπίρτσας
Δρ Δασολόγος – Θηραματολόγος
pbirtsas@hunters.gr

Τι άλλο θα μπορούσε να προκαλέσει μεγαλύτερη έκπληξη από το να δει κανείς τα σκυλιά του να καταδιώκουν έναν... λευκό λαγό!!! Και αυτό βέβαια επειδή είναι γνωστό πως λευκοί λαγοί δεν υπάρχουν στην Ελλάδα. Λαγοί χρώματος λευκού απαντούν στη Βόρεια Ευρώπη, μόνο κατά τη χειμερινή περίοδο και ανήκουν στο είδος του βουνίσσιου λαγού (*Lepus timidus*).

Ο βουνίσσιος λαγός (*Lepus timidus*) της Νορβηγίας

Σύμφωνα με έρευνες στην Ελλάδα απαντά το είδος του ευρωπαϊκού λαγού (*Lepus europaeus*) που ο χρωματισμός του είναι γκριζοκαστανωπός με ανάμικτες μαύρες τρίχες. Εντούτοις, η φύση είναι θαυμαστή και δεν μπαίνει σε καλούπια. Σε συγκεκριμένη περιοχή της Χαλκιδικής το χρώμα του λαγού μπορεί να είναι και λευκό!

Με βάση τις μαρτυρίες των ντόπιων λαγοκυνηγών της Χαλκιδικής κάθε χρόνο θηρεύονται δύο έως πέντε ή και παραπάνω λευκοί λαγοί. Η εμφάνισή τους δεν είναι ένα πρόσφατο γεγονός, μαρτυρίες υπάρχουν από ηλικιωμένους λαγοκυνηγούς, των οποίων και οι παππούδες τους ανέφεραν για τους λευκούς λαγούς. Άρα, λευκοί λαγοί στην περιοχή απαντώνται τουλάχιστον από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

Στον ελλαδικό χώρο σποραδικές εμφανίσεις λαγών λευκού χρώματος έχουν αναφερθεί στους Νομούς Δράμας και Πέλλας, όπως και στην Κύπρο.

Η αιτία του λευκού χρώματος

Από την εξέταση των εξωτερικών χαρακτηριστικών των θηρευμένων λευκών λαγών, αλλά και από λευκό λαγουδάκι το οποίο πιάστηκε ζωντανό διαπιστώνεται πως η αιτία είναι ο αλβινισμός (albinism). Πρόκειται για κληρονομική ανεπάρκεια σχηματισμού χρωστικών. Οι αλβινικοί λαγοί δεν έχουν χρωστική στις τρίχες και οι ίριδες των ματιών τους εμφανίζονται κόκκινες λόγω των υποκείμενων αιμοφόρων αγγείων.

Ο αλβινισμός είναι μια από τις πιο κοινές γενετικές διαταραχές και έχει καταγραφεί στα έντομα, στα ερπετά, στα ψάρια, στα πτηνά και στα θηλαστικά. Στην Ελλάδα έχει αναφερθεί για την αλεπού, την πέρδικα, τη φαλαρίδα, τον κότσυφα, την καρακάξα κ.α.. Το υπεύθυνο γονίδιο είναι αποτέλεσμα μετάλλαξης και είναι συνήθως υποτελές έναντι του γονιδίου για το φυσιολογικό χρωματισμό. Συχνά ο αλβινισμός συνδέεται και με άλλες διαταραχές όπως είναι η ανεπάρκεια στην όραση.

Αλβινικοί ευρωπαϊκοί λαγοί έχουν εντοπιστεί και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, εντούτοις στη διεθνή βιβλιογραφία δεν υπάρχει καμία ειδική αναφορά για τον αλβινισμό στον λαγό.

Αλβινικός λαγός (*Lepus europaeus*) θηρευμένος στη Χαλκιδική

Υποθέσεις για τη γενετική και οικολογία των αλβινικών λαγών

Η παρουσία των αλβινικών λαγών στη Χαλκιδική αποτελεί ένα μοναδικό φαινόμενο διότι παρατηρείται συνεχώς για ενάμισι αιώνες τουλάχιστον, και το εκτιμώμενο ποσοστό του 3% είναι ιδιαίτερα υψηλό. Αυτό σημαίνει πως οι αλβινικοί λαγοί έχουν την ικανότητα να επιβιώνουν και να αναπαράγονται σε ικανοποιητικό βαθμό. Στο μέλλον η παρουσία των αλβινικών λαγών στην συγκεκριμένη περιοχή θα εξαρτηθεί από τη φυσική επιλογή, τη ροή γονιδίων (επικοινωνία με γειτονικούς πληθυσμούς λαγού), τα τυχαία γεγονότα και την επίδραση της μετάλλαξης.

Όσον αφορά τη φυσική επιλογή, το κύριο μειονέκτημα των αλβινικών λαγών είναι η μειωμένη απόκρυψη από τους άρπαγες λόγω του λευκού χρώματος. Άρπαγες που βασίζονται κυρίως στην όραση για να εντοπίσουν τη λεία τους είναι τα αρπακτικά πτηνά ημερόβια και νυκτόβια (γερακίνα, μπούφος κ.α.). Προφανώς, η θνησιμότητα από τα αρπακτικά πτηνά στην περιοχή δεν ήταν τόσο υψηλή για να εξαλείψει τους αλβινικούς λαγούς. Η θνησιμότητα από την αλεπού ή το κυνήγι μάλλον δεν προκαλούν επιλογή διότι η αναζήτηση της λείας βασίζεται κυρίως στην όσφρηση.

Όσον αφορά τη μετάλλαξη δεν είναι γνωστό εάν συνεχίζει να δρα. Επίσης, δεν είναι γνωστό εάν η μετάλλαξη οφείλεται σε ένα ή περισσότερα αίτια. Τα αίτια μπορεί να είναι η επίδραση κάποιων ακτινοβολιών ή χημικών ουσιών. Το γεγονός ότι οι αλβινικοί λαγοί υπήρχαν από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα αυξάνει την πιθανότητα για την επίδραση κάποιου φυσικού αιτίου, αφού την περίοδο εκείνη δεν είχαν ακόμα αναπτυχθεί έντονες ανθρώπινες δραστηριότητες. Βέβαια, αυτό δεν απορρίπτει την επίδραση κάποιου ανθρωπογενούς αιτίου τις τελευταίες δεκαετίες, το οποίο μπορεί να δρα συνεργικά. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η αύξηση των αλβινικών σταυλογελίδων (*Hirundo rustica*) λόγω της ραδιενεργής ρύπανσης στο Τσερνόμπιλ.